

GENETIC HORSE RESOURCES IN UKRAINE

Verbitzkiy P., Mikityuk D., Bilous O.; Ministry of agrarian policy of Ukraine

Tkacheva I.; Institute of animal science, UAAS

Kostenko O.; Ukrainian academy of agrarian sciences

This article highlights the genetic resources condition of horse husbandry in Ukraine. Breed class composition, stud number & developmental trends were defined. Horse herd distribution in the natural & economic regions was investigated. Structural analysis was fulfilled. Horse breed degradation was observed according to horse herd class quality & number. Horse breeding program was elaborated to up horse herd class quality number. Developmental trends were defined for efficient & profitable horse husbandry management.

Key words: horse husbandry, genetic resources, breeds, studs, multiplication farms, reproduction.

УДК. 636.1.082.2

ОЦІНКА ЖЕРЕБЦІВ-ПЛІДНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕРХОВОЇ ПОРОДИ ЗА ЯКІСТЮ НАЩАДКІВ

Рецензент: д.-р с.-г. наук І.С.Вакуленко

О.М.Латка

Інститут тваринництва УААН

У статті наведено сучасний стан української верхової породи, дана характеристика за основними селекційними ознаками всіх жеребців-плідників, які нині використовуються. Освітлені результати племінного використання жеребців-плідників, виділені поліпшувачі: найкращі - Ареал, Кварц і Азов (ГССТЦ "Конепром"), Імпресаріо (ДПРЦК "Південьконецентр"), Бахус (ТОВ ЦРК "Гранд"), Визначено, що кращі за комплексом селекційних ознак жеребці-плідники використовуються не достатньо інтенсивно, що значно знижує тиск добору. Запропоновані заходи з удосконалення методів племінної роботи з породою.

Ключові слова: українська верхова порода, лінія, жеребці-плідники, нащадки, секційні ознаки, оцінка, роботоздатність, якість потомства.

Перша вітчизняна порода коней - українська верхова створена в кінних заводах та племінних репродукторах України під методичним керівництвом і безпосередньою участю Інституту тваринництва УААН. Затверджена, як нове селекційне досягнення в 1990 році. За кількістю племінного поголів'я є найрозповсюдженішою в Україні. Порода спортивного напрямку роботоздатності має оригінальний гармонійний тип будови тіла, гарні форми екстер'єру, продуктивні рухи на різних алюрах. Коні добре виступають у класичних видах кінного спорту, особливо у виїзді. Загострення конкуренції в змаганнях із кінного спорту вимагає підвищення спортивної роботоздатності коней української верхової породи. Здійснити це можливо за рахунок інтенсивного використання кращих за генотипом жеребців-плідників, які високо оцінені за якістю нащадків та спрямованої селекції за роботоздатністю. Тому проведення досліджень у напрямі комплексної оцінки плідників - вельми актуальне.

Елітна частина племінного ядра породи зосереджена в 11 кінних заводах, з яких 5 державних та 6 інших форм власності. За даними зоотехнічного обліку, результатами обстеження та оцінки поголів'я за комплексом ознак на

кінець 2006 року в господарствах нараховувалось 1189 коней української верхової породи, у тому числі 41 жеребець-плідник, 488 маток та 660 голів молодняку (табл. 1).

Племінну роботу з українською верховою породою з кінця 50-років проводять в Олександрійському, Деркульському, Дніпропетровському, ЗАТ НВП „Райз Агро” (колишній Ягільницький) кінних заводах. У середині 70-х років минулого століття до роботи підключено Лозівський кінний завод, який розводив орловську рисисту породу. На початку 80-х років були організовані племінні ферми, які в подальшому отримали статус кінних заводів - АФ „Агрокомплекс”, СФГ „Кінний завод „Сніжків”. У 90-х роках створені ТОВ „Кінний завод „Вінниччина” та ДП „Південьконецентр”. У 2001 році організовано ЗАТ „Кінний завод „Гранд”, а у 2005 році - ТОВ „Харківський кінний завод”. Комплектування виробничого складу створюваних суб’єктів племінної справи проводилось за рахунок поголів’я кінних заводів. У середньому в господарствах утримують 4 плідників, 44 маток та 60 голів молодняку. Деякі кінні заводи в роботі з українською верховою породою використовують жеребців-плідників та маток вихідних порід. Чистокровних верхових жеребців 7 та 14 маток і західноєвропейських плідників 5 та 24 матки.

1. Наявність поголів’я української верхової породи

Кінні заводи	Всього, голів	У тому числі		
		плідники	Матки	молодняк
ДП Дніпропетровський к. з.	157	-	52	105
ДП Деркульський к. з.	105	4	36	65
ДП Олександрійський к. з.	159	7	87	65
ДП Лозівський к. з.	101	2	54	45
ДП „Південьконецентр”	35	4	28	3
ТОВ „К. з. „Вінниччина”	53	-	32	21
ТОВ "Харківський к. з."	154	10	59	85
ЗАТ НВП "Райз Агро"	135	6	31	98
ЗАТ "К. з. "Гранд"	78	3	30	45
СФГ "К. з. "Сніжків"	75	1	43	31
АФ "Агрокомплекс"	137	4	36	97
По кінних заводах	1189	41	488	660

Результати аналізу бонітування племінного поголів’я свідчать, що якість коней за основними селекційними ознаками достатньо висока (табл. 2). Встановлено, що за середніми промірами та індексами будови тіла в цілому жеребці-плідники української верхової породи відповідають вимогам бажаного типу, мають високий зріст (середня висота в холці - 169,1 см), розвинену грудну клітку (середній обхват грудей - 197,3 см) та достатню костистість (середній обхват п’ястка 21,19 см). За результатами комплексної оцінки коней за походженням і типом, розвитком та екстер’єром еталонними визнані

2. Середні проміри та індекси жеребців-плідників

у сантиметрах

Кінні заводи	Голів	Проміри (M±m)				Індекси, %		
		висота в холці	довжина тулуба	обхват грудей	обхват п'ястка	формату	масивності	костистості
Плідники української верхової породи								
ДП Деркульський	4	168,3±0,99	168,5±1,20	195,5±2,38	20,88±0,14	100,1	116,2	12,4
ДП Олександрійський	7	171,3±1,72	171,3±1,30	200,3±2,73	21,64±0,32	100,0	116,9	12,6
ДП Лозівський	2	169,0±0,0	170,5±0,0	192,5±0,0	20,88±0,0	100,9	113,9	12,2
ДП „Південьконецентр”	4	170,0±2,16	170,0±2,16	199,3±3,86	21,50±0,46	100,0	117,2	12,7
ТОВ „Харківський к. з. „	10	168,5±1,81	168,5±1,81	195,7±0,84	20,90±0,10	100,0	116,1	12,4
ЗАТ НВП „Райз Агро”	6	167,3±2,31	169,3±2,15	200,3±1,73	21,58±0,20	101,2	119,7	12,9
ЗАТ „К. з. „Гранд”	3	171,7±1,76	171,7±1,76	198,0±2,65	21,00±0,29	100,0	115,3	12,2
СФГ „К. з. „Сніжків”	1	170,0±0,0	171,0±0,0	198,0±0,0	22,00±0,0	100,6	116,5	12,9
АФ „Агрокомплекс”	4	167,0±0,74	167,0±2,05	193,3±2,06	20,63±0,24	100,0	115,8	12,4
По кінних заводах	41	169,1±0,74	169,5±0,55	197,3±0,82	21,19±0,09	100,2	116,7	12,5
Плідники вихідних порід								
Чистокровні верхові	7	166,9±1,68	167,0±1,59	194,7±3,15	20,71±0,18	100,1	116,7	12,4
Західноєвропейські	5	169,8±1,32	170,6±1,21	197,2±4,28	21,40±0,43	100,5	116,1	12,6

жеребці Бориспіль, Образець, Імпресаріо, Ізбраннік. Деякі жеребці (Хінган, Кочубей, Бармен, Тарбаган, Ансамбль, Ербій) мають бідний п'ясток. У подальшій селекційній роботі на цю ознаку необхідно звернути особливу увагу при доборі ремонтного поголів'я та підборі батьківських пар.

Жеребці чистокровної верхової породи дещо дрібніші, але мають гармонійний склад будови тіла, міцну конституцію. Серед них до числа кращих за оцінкою фенотипу слід віднести жеребців Генерал та Логотип, які належать до спорідненої групи Рауфбольда. Генерал високо оцінений за генотипом має важливе значення для подальшого племінного використання. Використані 5 плідників західноєвропейських порід посередньої якості. Вони мають перевагу над українськими верховими жеребцями тільки за показниками костистості.

Серед них можна відзначити Сандро Діаманта, який має достатню породність та близький до вимог бажаний тип.

Недоліком селекції коней української верхової породи є використання близько 50 % жеребців та майже 100 % кобил, які не оцінені за спортивною роботоздатністю. Із використовуваних плідників високу роботоздатність у класичних видах кінного спорту (переможці та призери міжнародних змагань) виявили 5 жеребців - Бахус, Шаблон, Дагмар, Хінган, Термін.

Тривалий період (13 років), використовують у ЗАТ НВП „Райз Агро” жеребця Гнева, з метою отримання нащадків солової масті. Незначна кількість лошат, отриманих від плідника в ставці, подовжує строки оцінки жеребця за якістю нащадків та знижує ефект селекції. З використовуваних у кінних заводах плідників української верхової породи за якістю нащадків оцінено 17 жеребців (41,5 %).

Племінна цінність жеребців-плідників визначена найпоширенішим методом порівняння потомків за комплексом ознак із однолітками. Кожну селекційну ознаку оцінено за рангами, починаючи з нижчого показника, який отримував перший ранг, наступний - другий і так далі. Ранги підсумовані і, залежно від набраної суми, визначене місце плідника та племінну цінність. За якістю нащадків дворічного віку (n=473) оцінено 35 жеребців-плідників, у тому числі 24 української і 4 чистокровної верхових та 7 західноєвропейських напівкровних порід (табл. 3).

За нащадками 3-річного віку (n=263) оцінено 28 жеребців-плідників, у тому числі 19 української і 4 чистокровної верхових та 5 західноєвропейських порід (табл. 4). Кращими за генотипом визначено 4 жеребці лінії Безпечного – Ареал, Імпресаріо, Кварц, Клівер; 3 плідники лінії Хобота – Азов, Бутафор, Бориспіль; 1- лінії Фактотума – Бахус; 2 жеребці спорідненої групи Рауфбольда – Бабуїн та Мохок. Ці жеребці є надійними поліпшувачами основних селекційних ознак.

3. Оцінка плідників за якістю нащадків 2- річного віку

Кличка плідника	п	Тип та екстер'єр		Проміри, см				Виступає в спорті		Сума рангів
		Бал	ранг	висота в холці	Обхват грудей	обхват п'ястка	середній ранг	голів	ранг	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Азов	6	3,88	15	166,3	188,3	20,83	21,0	-	-	36,0
Ареал	7	3,89	16	164,1	183,6	19,93	12,0	1	1	33,0
Бахус	9	3,82	11	164,0	186,9	19,97	17,0	3	3	31,0
Кварц	5	3,85	14	162,8	181,4	20,00	13,3	1	1	28,3
Імпресаріо	18	3,84	13	161,3	184,7	19,64	12,3	2	2	27,3
Бутафор	9	3,82	11	163,4	182,9	20,50	16,3	-	-	27,3
Хабаз	6	3,77	7	163,3	190,3	20,25	19,0	1	1	26,0
Бабуїн	6	3,76	6	163,8	185,2	20,25	17,7	2	2	25,7
Мохок	7	3,76	6	163,0	189,9	20,71	19,0	-	-	25,0
Клівер	5	3,78	8	163,2	189,8	20,00	17,0	-	-	25,0
Бориспіль	12	3,83	12	161,9	183,2	19,83	12,3	-	-	24,3
Ірис	40	3,78	8	159,7	179,2	19,88	9,0	8	5	22,0
Тезис	4	3,78	8	161,5	188,2	19,63	13,3	-	-	21,3
Шаблон	5	3,82	11	160,8	178,2	19,40	7,0	3	3	21,0
Бушприт	12	3,84	13	159,1	177,9	19,50	5,3	2	2	20,3
Іхол	30	3,81	10	158,8	178,6	19,38	5,3	5	4	19,3
Хітон	41	3,76	6	160,8	180,6	19,61	9,0	3	3	18,0
Шанхай	8	3,76	6	160,1	178,0	20,19	10,7	-	-	16,7
Бізнес	4	3,66	4	160,8	180,8	20,13	12,0	-	-	16,0
Рахмаз	8	3,57	2	161,1	179,9	20,56	13,0	-	-	15,0
Балатон	5	3,79	9	158,2	176,8	19,30	2,7	-	-	11,7
Хінган	14	3,68	5	159,2	175,8	19,07	3,0	1	1	9,0
Архів	10	3,65	3	158,5	177,6	19,50	4,3	-	-	7,3
Гнєв	9	3,49	1	152,9	168,2	19,17	1,3	1	1	3,3

Продовж. табл.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Плідники вихідних порід										
Генерал, ч\в	11	3,83	10	163,5	185,2	20,52	10,0	3	2	22,0
Бароко, ч\в	19	3,77	9	160,8	183,2	20,13	7,7	4	3	19,7
Форт Пех,трак.	12	3,73	7	161,7	178,3	20,42	7,7	3	2	16,7
Робінзон Голд. вест.	32	3,71	5	161,3	182,3	20,61	8,7	3	2	15,7
Заспано, трак	28	3,75	8	157,0	172,6	19,02	1,3	3	2	11,3
Промах, трак	14	3,68	4	160,0	182,3	19,93	6,3	-	-	10,3
Дуплет, ч\в	14	3,66	3	157,9	172,4	19,50	2,7	8	4	9,7
Азот, ч\в	17	3,72	6	157,6	175,3	19,53	3,3	-	-	9,3
Динар, вест.	7	3,51	1	165,6	183,6	20,21	7,3	1	1	9,3
Хмель, трак	11	3,64	2	160,6	181,7	19,82	5,7	-	-	7,7
Диктант, чеш.	28	3,64	2	157,7	174,9	19,91	4,0	1	1	7,0

4. Оцінка плідників за якістю нащадків 3- річного віку

Кличка плідника	n	Тип та екстер'єр		Проміри, см				Виступає в спорті		Сума рангів
		Бал	ранг	висота в холці	Обхват грудей	обхват п'ястка	середній ранг	голів	ранг	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ареал	6	3,90	11	166,2	188,8	20,42	12,3	2	2	25,3
Ірис	17	3,85	10	164,5	187,7	20,53	10,3	8	5	25,3
Бутафор	7	3,81	9	166,9	192,1	20,57	16,0	1	1	25,0
Бабуїн	7	3,76	5	167,9	193,0	21,00	18,0	2	2	25,0
Рахмаз	5	3,81	9	166,6	190,0	20,80	15,3	-	-	24,3
Шанхай	4	3,85	10	165,3	188,0	21,25	13,7	-	-	23,7
Кварц	7	3,79	8	165,4	191,3	20,43	13,7	1	1	22,7
Азов	4	3,79	8	165,0	192,3	20,00	12,0	-	-	20,0
Бахус	7	3,79	8	163,9	188,6	20,07	8,3	3	3	19,3

Продовж. табл.4

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
Алтай	8	3,78	7	162,5	190,1	20,25	10,3	2	2	19,3
Імпресаріо	11	3,81	9	162,3	187,8	20,18	7,7	2	2	18,7
Бориспіль	21	3,78	7	164,7	187,5	20,45	10,0	-	-	17,0
Хітон	26	3,77	6	164,1	189,9	19,42	7,3	3	3	16,3
Іхол	14	3,78	7	162,3	184,7	19,86	5,0	5	4	16,0
Бушприт	5	3,70	3	162,8	187,0	20,60	9,7	2	2	14,7
Хінган	5	3,72	4	161,8	183,4	19,80	3,7	-	-	7,7
Балатон	10	3,70	3	161,0	182,1	19,95	3,7	-	-	6,7
Бізнес	6	3,58	2	159,2	183,2	19,83	3,0	-	-	5,0
Гнєв	7	3,54	1	157,4	181,6	19,64	1,3	1	1	3,3
Плідники вихідних порід										
Бароко, ч/в	14	3,89	9	163,9	192,3	20,54	7,3	4	3	19,3
Форт Пех, трак.	8	3,78	6	161,7	193,5	21,06	9,7	3	2	17,7
Генерал, ч/в	8	3,81	8	165,5	187,4	20,31	5,3	3	2	15,3
Дуплет, ч/в	7	3,79	7	161,4	183,3	20,29	2,7	8	4	13,7
Робінзон Голд, вест.	10	3,69	3	164,3	188,8	20,70	7,0	3	2	12,0
Диктант, чеш.	9	3,73	5	162,7	187,8	20,39	4,7	1	1	10,7
Азот, ч/в	12	3,72	6	160,4	183,5	19,96	3,3	-	-	9,3
Динар, вест.	4	3,58	1	164,5	189,3	20,50	7,0	1	1	9,0
Зампано, трак.	14	3,78	6	159,4	179,4	19,43	1,0	3	2	9,0
Промах, трак	6	3,68	2	162,7	191,0	20,42	6,0	-	-	8,0

Незначна кількість висококласних жеребців-плідників та їх обмежене використання не забезпечують необхідного прогресу породи. Племінне використання плідників, які навіть високо оцінені за якістю нащадків – незадовільне (табл. 5). У середньому від жеребця-плідника в ставці отримують тільки 6 лошат. Більше 10 голів у ставці отримали від Клівера, Борисполя, Імпресаріо та Ансамбля. Перші три жеребці оцінені за якістю нащадків як кращі. Їх племінне використання повинно бути розширене. Від Ансамбля, який проходить апробацію в Дніпропетровському кінному заводі, отримана перша ставка. Найбільше нащадків (80 голів) були вирошені від жеребця Бушприта в Олександрійському кінному заводі. Однак його внесок у розвиток породи незначний.

Для племінного використання атестовано сина Бушприта жеребця Абая (м. Антіохія), а в маточному складі заводу - 5 дочок. Якісне поголів'я отримали від Імпресаріо.

До виробничого складу кінних заводів відібрані три сини та 19 дочок. Племінне використання жеребця, через виступи на змаганнях, поки що обмежене.

У цілому їх нащадки за типом будови тіла, статями екстер'єру, промірами, продуктивними рухами на різних алюрах, силою та стилем стрибка відповідають вимогам добору для племінного використання та виступів у кінному спорті.

Нащадки жеребців лінії Безпечного відзначаються яскравою породністю, бажаним типом, гарними формами екстер'єру. Середня оцінка нащадків Ареала за тип, екстер'єр та розвиток становить 3,89 бала, що є найвищим показником серед усіх плідників, хоча окремі коні мають недоліки будови та постави кінцівок. Із 9 синів Ареала, які отримані в першій ставці, 5 жеребців (Арго, Барон, Естрагон, Фараон та Отважний) атестовані для племінної роботи. При подальшому племінному використанні жеребця Ареала слід врахувати, що хорошу поєднуваність він має з дочками Ігрока та кобилами, від чистокровних верхових жеребців.

Матки, яких добирають до Ареалу, повинні мати бездоганні кінцівки (правильної постави), хороший обхват п'ястка, сухі суглоби. Препотентним щодо передачі нащадкам бажаного типу, екстер'єру, спортивних якостей є жеребець Кварц. Із першої ставки для племінного використання атестовано його сина Кочубея, який виступає на змаганнях із виїздки. Нащадки Кварця, одержані в племінному репродукторі Ерастівської дослідної станції, характеризуються типовістю, міцністю конституції, продуктивними рухами на кроці та рисі. Серед них можна відзначити жеребчиків Тайника (м. Технологія, дочка Хрома) та Скіфа (м. Стихія, дочка Хітона). Кварц заслуговує на широке використання в Олександрійському кінному заводі на матках, у родовадах яких клички видатних представників породи - Безпечного, Розбора, Хобота, Руха, Грохота, Ігрока, знаходяться у II-IV рядах, що дасть змогу помірним інбридингом на цінних жеребців закріпити в отримуваних потомках бажаний тип та спортивну роботоздатність.

5. Результати племінного використання плідників української верхової породи

Кличка, масть, рік народження	Походження		Роки ви-корис-тання	Отримано					Добрано		
	батько	мати		ставок	на-щад-ків	у т. ч.		в серед-ньому	плід-ннків	ма-ток	в кін. спорт
						жер.	коб.				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Термін, гн., 1985	Еней	Туземка	2006	1	3	1	2	3	-	-	-
Бахус, гн., 1986	Хорей	Бритва	1992-2006	10	56	27	29	5	-	6	2
Клівер, кар., 1986	Інбар	Кінетика	2004-2006	3	40	17	23	13	-	4	-
Гнев, сол., 1987	Нарцис	Голубка	1993-2006	13	64	36	28	5	-	-	-
Хітон, гн., 1988	Іхтіандр	Хопра	1999-2006	8	68	35	33	8	1	12	3
Бізнес, руд., 1989	Нарцис	Бабка	1995-2006	6	38	23	15	6	-	1	-
Бушприт, руд., 1991	Пік	Бріонія	1997-2006	10	55	28	27	5	1	5	2
Хінган, гн., 1991	Бітум	Ніжина	1999-2006	8	23	10	13	3	-	1	-
Іхол., т.-гн., 1992	Хорей	Іриска	1997-2006	10	55	28	27	5	-	1	5
Шаблон, т.-гн., 1993	Отело	Шурочка	1999-2006	8	54	17	37	7	-	-	3
Шанхай, руд., 1993	Хазават	Шнека	2000-2006	5	26	10	16	5	1	4	-
Термін, руд., 1994	Ірис	Тонга	2004, 2006	2	15	8	7	8	-	-	-
Дамар, гн., 1994	Алтай	Дистанція	2005-2006	2	5	3	2	2	-	-	-
Імпресаріо, вор., 1994	Інтриган	Подруга	1999-2003	5	48	15	33	10	3	19	-
Бутафор, гн., 1995	Хризоліт	Багульниця	2002-2006	5	31	12	19	6	2	-	-
Бориспіль, вор., 1996	Оріон	Беретка	2001-2006	6	71	42	29	12	2	7	-
Рахмаз, гн., 1996	Хризоліт	Рубрика	2002-2006	4	26	17	9	6	1	2	-
Кахлей, т.-гн., 1996	Хорей	Копелія	2003-2006	4	9	4	5	2	-	-	-
Кварц, гн., 1996	Розбір	Копія	2000-2006	6	40	18	22	7	1	5	1
Бридж, вор., 1996	Розбір	Бамбука	2000	1	8	4	4	8	-	-	-
Тезис, руд., 1997	Затор	Трембіта	2002-2006	5	30	15	15	6	-	-	-
Ансамбль, вор., 1998	Базилік	Атака	2006	1	10	5	5	10	-	-	-
Мохок, т.-гн., 1998	Хайпур	Мірабела	2004-2006	3	15	7	8	5	-	2	-

Продовж. табл.5

20	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Град, в 2000	Архітектор	Габріель	2004-2006	3	13	8	5	4	-	-	-
Бурш, гн., 2000	Шорох	Бархатна	2005	1	6	-	6	6	-	-	-
Імперіал, вор., 2000	Імпресаріо	Плата	2006	1	1	1	-	1	-	-	-
Ритм, т.-гн., 2000	Терапевт	Рифма	2005-2006	2	7	5	2	3	-	-	-
Обранець, т.-гн., 2001	Аршин	Округа	2005	1	5	4	1	5	-	-	-
Жеребці-плідники вихідних (чистокровної верховой та західноєвропейських) порід											
Дуплет, т.-гн., 1983	Еней	Дербіна	1992-2006	14	56	28	28	4	-	6	8
Барокко, т.-гн., 1985	Гастон	Батога	1992-2006	11	48	22	26	4	-	7	4
Азот, т.-гн., 1987	Зотос	Ангама	1992-2006	7	28	6	22	4	-	5	-
Генерал, т.-гн., 1995	Гороскоп	Гафса	1998-2006	9	46	20	26	5	1	4	2
Ганібал, вор., 1995	Гороскоп	Болгарка	2000	1	1	-	1	1	-	-	-
Самуд, вор., 1997	Карлеон	Парк Епіл	2006	1	4	3	1	4	-	-	-
Логотип, вор., 2001	Генерал	Лама	2005-2006	2	2	-	2	1	-	-	-
Маркузі, кар., 1992 ган.	Мачо	Ламбардай	2006	1	7	4	3	7	-	2	1
Динар, гн., 1995 вест.	Динард	Раола	2001-2006	6	43	22	21	7	-	-	-
Монако, вор., 2000 ган.	Матула	Вальцеркенінг	2006	1	6	2	4	6	-	-	-
Діамант, вор., 2001 ган	С. Хіт	Діамант	2006	1	10	4	6	10	-	-	-
Лідо, гн., 2002 вест	Ланцер	Перпетуа	2006	1	13	6	7	13	-	-	-

Отримала розвиток у лінії Безпечного гілка Імбіря при племінному використанні його внука Імпресаріо та правнуків Імперіала, (ДП „Південьконцентр”) та Ізбранника (ЗАТ „Кінний завод „Гранд”).

Високо оцінені (сума рангів 24 і більше) представники лінії Хобота: жеребці Азов, Бутафор, Бориспіль. Їх нащадки характеризуються хорошим розвитком, відповідають бажаному типу та виділяються спортивними якостями. Серед них необхідно відзначити вищеназваних Брайтона, Тарбагана та Орбіта, які отримали високу експертну оцінку (3,90 бала й вище) і атестовані для племінного використання. У групі цінних залишається жеребець Ірис, якого використовували в 3-х кінних заводах (ДП Лозівський, ДП Деркульський, ДП Олександрійський) та 3-х племінних репродукторах (ДП Ерастівська д. с., ТОВ „Мустанг” та ТОВ „Ексінтер”).

У цілому його нащадки відповідають бажаному типу. Вони крупні, достатньо масивні, з розвиненим тулубом та грудною кліткою, відзначаються хорошими руховими та стрибковими якостями. Вирощено 8 спортивних коней, які показують кращу роботоздатність у виїзді. Посередню оцінку отримав жеребець Хітон, більшість нащадків якого хоча і не мають значних недоліків екстер’єру та вони низькі на зріст, із бідним кістяком. Цінних нащадків від цього плідника можна отримати від високорослих, з хорошою лінією верху, значною костистістю кобил. Із його синів атестовано Ізохора. Невисока оцінка жеребця Рахмаза обумовлена деякою грубістю та сирістю конституції окремих нащадків.

Маток для парування до цього жеребця належить добирати дуже ретельно, вони мають бути породні, міцної, сухої конституції, з бездоганними кінцівками.

Із плідників вихідних порід, цінним для племінної роботи визначений чистокровний верховий жеребець Генерал, а корисним – Дуплет, який належить до лінії Фактотума. Нащадки останнього хоча і відхиляються від бажаного типу (оцінка 3,66 бала) та відзначаються хорошими спортивними якостями. У змаганнях із конкуру виступають Подарок, Дехкан, Каскад. Використання чистокровних жеребців доцільне на окремих групах кобил, які характеризуються грубістю та сирістю конституції, для отримання приплоду бажаного типу, міцної конституції.

Висновки:

1. Оцінка жеребців-плідників за комплексом ознак свідчить, що в кінних заводах у племінній роботі використовують цінних за походженням, бажаного типу жеребців, окремі з яких мають високу спортивну роботоздатність.

2. Кращими у породі визнані жеребці-плідники – Ареал, Імпресаріо, Кварц, Клівер, Азов, Бутафор, Бориспіль, Бахус. Однак їх племінне використання незадовільне - від плідника в ставці в середньому отримують 6 лошат, що знижує тиск добору, подовжує строки оцінки жеребця за якістю нащадків, стримує розповсюдження цінних генотипів та прогрес породи.

3. З метою подальшого удосконалення племінних якостей та підвищення спортивної роботоздатності коней необхідно суттєво підвищити інтенсивність племінного використання плідників добираючи до жеребця для апробації в перших двох ставках не менше 12 кобил, а до кращих жеребців, які високо оцінені за якістю нащадків, – 25 маток і більше.

ОЦЕНКА ЖЕРЕБЦОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ УКРАИНСКОЙ ВЕРХОВОЙ ПОРОДЫ ПО КАЧЕСТВУ ПОТОМКОВ

А.М.Латка, Институт животноводства УААН

В статье приведено современное состояние украинской верховой породы, дана характеристика по основным селекционным признакам используемых сейчас жеребцов-производителей. Освещены результаты племенного использования жеребцов-производителей, выделены улучшатели: наилучшие - Ареал, Кварц и Азов (ГССТЦ "Конепром"), Импресарио (ГЮРЦК "Південьконцентр"), Бахус (ООО ЦРК "Гранд"). Определено, что лучшие по комплексу селекционных признаков жеребцы-производители используются не достаточно интенсивно, что значительно снижает давление отбора. Предложены меры по совершенствованию методов племенной работы с породой.

Ключевые слова: украинская верховая порода, линия, жеребцы, потомки, секционные признаки, племенная оценка, работоспособность, качество потомства.

PROGENY-TESTED STUD HORSE EVALUATION OF UKRAINIAN INDIGENOUS ROADSTER BREED

Latka A.; Institute of animal science, UAAS

This article presents the complete analysis of Ukrainian indigenous roadster breed in the studs. Stud horse traits were evaluated according to selection net results. The top stud horses were selected. The test data on breed characteristics are presented. Area, Quartz, Azov, Impresario & Bacchus considered to be the best breed improvers. The first three horses belong to 'Equestrian industry' stud. Impresario is located in the 'Southern horse center'. Bacchus is kept in the 'Grand' firm. The best stud horses observed to be exploited non-effectively. Non-efficient exploitation results in selection degradation. Breed improvement methods were elaborated.

Key words: Ukrainian roadster breed, line, stallions, progeny, selection traits, evaluation, efficiency, progeny quality.